

Öztangut: "Uluslararası Platformların Karar Alma Süreçlerinde Yer Almalıyız "

Aracı Kuruluşlar Birliği Başkanı Nevzat Öztangut, Birliğin aylık yayını Sermaye Piyasasında Gündem'in Nisan 2010 sayısında yayınlanan yazısında, küresel krizin ardından yapılan düzenleme çalışmalarını ele aldı. Dünya sermaye piyasalarına yön veren uluslararası kurumların önerdikleri değişikliklerin, sermaye piyasamızı etkileyeceğini belirten Öztangut, yurtdışındaki gelişmeleri sadece takip etmenin yeterli olmadığını belirtti.

Öztangut, küresel yarışta ülke olarak öne çıkılması için, global düzenlemeler henüz oluşturulmadan, daha çalışma aşamalarında uluslararası platformlarda aktif olarak yer alınması ve karar mekanizmalarının şekillendirilmesi gerektiğini vurguladı. Birlik olarak, IOSCO ve ICSA gibi uluslararası kurumlar bünyesinde yürütülen çalışmalara doğrudan katkıda bulduklarını dile getiren Öztangut, küresel kuralların oluşumunda çaba gösterdiklerini ekledi. Öztangut ayrıca, yönetim kurulunda yer aldığı Uluslararası Menkul Kıymet Birlikleri Konseyi'nin 2010 yılı genel kurulunun İstanbul'da yapılacağını söylerken, 11 Mayıs tarihinde uluslararası bir konferans düzenleyeceklerini belirtti.

Döviz Piyasaları

Sermaye Piyasasında Gündem'in Nisan sayısındaki ilk raporda uluslararası döviz piyasaları ele alınıyor.

3 trilyon \$'ı Aşan Günlük Ortalama İşlem Hacmi

Uluslararası ticaretin ve sermaye hareketlerinin temelini oluşturan döviz piyasaları 3 trilyon \$'ı aşan günlük ortalama işlem hacmi ile en likit mali piyasalardan biri. İngiltere %35 pay ile döviz işlemlerin en çok yapıldığı ülke, dolar %86 pay ile en çok işlem gören döviz türü, döviz swapı %45 pay ile en çok tercih edilen araç.

İşlemler Tezgâhüstünde

Spot, forward ve swap işlemler çoğunlukla tezgâhüstünde yapılıyor. Dolayısıyla, bu işlemlerde herhangi bir kısıtlama olmadığı gibi, düzenleyici otoriteler tarafından da ayrıca sınırlandırılmıyor. İşlemlerin üçte ikisi, elektronik olmayan platformlar aracılığıyla, doğrudan karşı kurumla irtibata geçilerek yapılıyor. Diğer işlemler ise elektronik platformlarda gerçekleştiriliyor.

Elektronik Platformlarda Bankalararası Platformlar Öne Çıkıyor

Elektronik platformlar arasında, bankalararası işlemlerin yapıldığı platformlar ön plana çıkıyor. İşlemlerin %17'si bu platformlarda yapılıyor. Bunları %10 ile tek bankalı platformlar takip ediyor. Tek bankalı platformlar, banka müşterilerinin spot döviz işlemi yapabilmesi için bankalar tarafından oluşturulmuş sistemleri ifade ediyor. Bununla beraber, birden fazla aracı kuruluşun kotasyon verdiği çok taraflı platformlar da mevcut. Döviz piyasası işlem hacminin %7'si bu platformlar aracılığıyla üretiliyor.

Spot İşlemlerde Kaldıraç Uygulanabiliyor

Spot döviz işlemlerinde, vadeli işlemlerde olduğu gibi kaldıraç etkisinden yararlanılabiliyor. Bu noktada, yatırımcılar başlangıç teminatından daha büyük bir pozisyon alabiliyor. ABD'de halihazırda

döviz işlemlerine ilişkin 100:1 oranında maksimum kaldıraç oranı uygulanıyor. İngiltere’de kaldıraç oranlarında bir sınır bulunmuyor.

Uluslararası Takas Kurumları

İkinci araştırma raporunda, alım-satım işlemlerinin ardından takas ve saklama hizmeti sunan uluslararası piyasalarda faaliyet gösteren kurumlar ele alınıyor.

Takas Kurumlarında Küreselleşme

Gelişen teknoloji ile birlikte, menkul kıymet takas işlemleri de mekandan bağımsız olarak işlem yapmaya imkan tanıyor. Özellikle borsalar arasında yaşanan sınır ötesi, hatta kıtalar arası birleşmeler takas kurumlarında da görülüyor.

Temelde Dört Aşama

Alım-satım sonrasındaki işlemler, piyasalarda yapılan işlemlerin tamamlayıcısı niteliğinde. Mutabakat, takas, saklama ve fiziki saklama olmak üzere temelde dört aşaması olan bu süreçte merkezi karşı taraf kurumları önemli rol üstleniyor.

Farklı Hizmetler

Bu kurumlar, takas ve saklama işlemlerinin yanında teminat yönetimi, portföy analizi, raporlama, sermaye artırımı, itfa, temettü ve faiz ödemeleri gibi konularda da hizmet sunuyor.

Sahiplik Borsalarda

Alım-satım sonrasındaki işlemlerin, genel itibariyle işlem yapılan borsalarda tamamlandığı görülüyor. Takas kurumlarının sahipleri borsalarda işlem yapan aracı kurumlar olabildiği gibi, doğrudan ilgili borsa da olabiliyor.

Global Takas Kurumları

LCH.Clearnet, hisse senetlerinden enerjiye kadar çok geniş bir ürün yelpazesinde çok farklı piyasalara takas ve mutabakat hizmeti veriyor. Euroclear ve Clearstream, hem yerel hem de uluslararası merkezi saklama kurumu olarak geniş bir Avrupa coğrafyasında işlem yapıyor. European Multilateral Clearing Facility, daha çok alternatif işlem sistemleri üzerine yoğunlaşırken, Deutsche Börse’nin iştiraki olan Eurex Clearing ve ABD’li ICE Clear, türev ve emtia ürünleri konusunda uzmanlaşmış durumda. ABD’li Depository Trust & Clearing Corporation ise ABD’nin yanında Avrupa iştirakiyle farklı coğrafya ve piyasalara hizmet sunuyor.